אלו טרפות פרק שלישי חולין

קטניות אין בהן משום ריסוק אברים כו'. אית ספריס דגרסי במר הכי תמני אין בהם משום ריסוק אברים חפצי יש בהם משום ריסוק אברים וכן לגרסת[ב] הקונטרס משמע דלא הוו בכלל קטנית [ג] וי"ל דקטנית מיירי בדברים דקים כמו עדשים ואורז ודומן: **והא** רב נמי גיסטרא

חול הדק לא חיישינן חול הגם חיישינן אבק דרכים חיישינן תיבנא ועביד בזגא חיישינן לא עביד בזגא לא חיישינן חיטי וכל דמינייהו חיישינן שערי וכל דמינייהו[ג] חיישינן כל מיני קטניות[ד] אין בהם משום ריסוקי אברים לבר מן רוביא חימצי אין בו משום ריסוק אברים חפצי יש בו משום ריסוק אברים כללא דמלתא כל מידי דמשריק אין בו משום ריסוק אברים לא משריק יש בו משום ריסוק אברים דבוק רב אשי שרי אמימר אסר בחד גפא דכולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי בתרי גפי מאן דאסר אמר לך היכי ניקום ומאן דשרי אמר לך אפשר דניקום אעיקבי דגפי ואיכא דאמרי בתרי גפי כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי בחד גפא מאן דשרי אמר לך אפשר דפרח בחד גפא ומאן דאסר כיון דבהאי לא מצי פרח בהאי נמי לא מצי פרח והילכתא אבתרי גפי אסיר בחד גפא שרי: נשתברו רוב צלעותיה: תנו רבנן אלו הן רוב צלעות שש מכאן ושש מכאן או אחת עשרה מכאן ואחת מכאן אמר זעירי ומחציין כלפי שדרה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ובצלעות גדולות שיש בהן מוח אמר[ה] עולא בן זכאי אמר נעקרו ברוב צד אחד נשתברו ברוב שני צדדין רבי יוחנן אמר בין נעקרו בין נשתברו ברוב שני צדדין אמר רב נעקרה צלע וחוליא עמה טרפה אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב נעקרה צלע מכאן וצלע מכאן וחוליא קיימת מהו אמר להו גיסטרא קאמריתו והא רב נמי גיסטרא קאמר כי קאמר רב צלע בלא חוליא והא צלע וחוליא קאמר צלע וחצי חוליא מכלל דרב כהנא ורב אסי צלע בלא חוליא אמרי ואמר להו גיסטרא קאמריתו והאמר[ה] עולא בן זכאי אמר נעקרו ברוב צד אחד נשתברו ברוב שני צדדין אמר לך התם זה שלא כנגד זה הכא זה כנגד זה והאמר רבי יוחנן ברוב שני צדדין אי אפשר דלא קיימא חד מינייהו זה כנגד זה התם בוכנא בלא אסיתא הכא בוכנא ואסיתא אי הכי היינו דרב לא שמיע להו דרב וליבעו מיניה כדרב סברי[ו] ליבעי מיניה חדא דפריש לן תרתי דאי בעינן מיניה חדא הניחא אי אמר לן טרפה כל שכן תרתי אי אמר לן כשרה אכתי תרתי קא מיבעיא לן אי הכי השתא נמי דקא בעי מיניה תרתי הניחא אי אמר להו כשרה כל שכן חדא ואי אמר להו טרפה אכתי חדא מיבעיא להו סברי אם כן מירתח קא רתח חדא טרפה תרתי מיבעיא והא קא אמרי ליה ולא רתח כיון דקאמר להו גיסטרא קאמריתו היינו ריתחיה [ז] אמר רבה בר רב שילא אמר רב מתנא אמר שמואל נעקרה צלע מעיקרה וגולגולת שנחבטה ברובה ובשר החופה את רוב הכרס ברובו טרפה נעקרה צלע מעיקרה טרפה ורמינהו

[ה] אין בהם משום ריסוק אברים כו'. אית ספריס דגרסי יש בהם משום ריסוק אברים וכן לגרסת[ב] הקונטרס משמע דלא הוו בכלל קטנית [ג] וי"ל דקטנית מיירי בדברים דקים כמו עדשים ואורז ודומן: **והא** רב נמי גיסטרא קאמר. מעיקרא הוא אמי ליה דרב שפיר דלמא לא תשיב[ד] גיסטרא אבל כיון דתשיב ההוא דרב כהנא נגלה משום גיסטרא דידיה נמי נגלה היא: **אי** הכי היינו דרב. לאו דרב ממש דההיא דרב לאו גיסטרא הוא ודילהו הוי גיסטרא ונגלה אלא כלומר מרב[ה] הוה להו למפשט דהא עדיפא מדרב: **סברי** מרתח רתח. אבל אי בעו מייה מדא אפילו אי מכשר בתרתי לא רתח במה שבאים להחמיר ונסוף פרק שני דזבחים (דף ו:) אין מתייאש כמו בכאן גבי הא דבעי מייה לוי מרבי כזית למחר בחוץ לרבי יהודה מאי:

נעקרה צלע טרפה. פירש בקונטרס אפילו בלא אסיתא ור"ת מפרש עם האסיתא דהא משמע לעיל בלא חוליא ליכא מאן דטריף עד דאיכא רוב צלעות דפרין לרב כהנא ורב אסי מעולא בר רבי[ב] זבאי[ג] ומרבי יוחנן:

[ו] ל"ל אפי' לא נעקרו רק שבשה טרפה נשתברו אין טרפה וכו'. ג) נראה דל"ל בן זכאי אמר נעקרו בחוב לד אחד כלומר דאיכא רוב מלד אחד.

מסורת הש"ס עם הוספות

[ב] [זבחים ל:], [ג] [לעיל מג:], [ג] עמ' תרל, [ד] לקמן נג:, [ה] ב"ב קלא., [ו] עי' ר"ה כה:, [ז] כמו בסנהדרין ז:, [ח] [עי' רש"י יומא סג. ד"ה דימלי].

ליקוטי רש"י

חימצי. מין קטנית [יבמות סג.]. **גיסטרא.** כל דבר המלוק לגיס קרי גיסטרא [לעיל כא.]. **נעקרה צלע.** אע"ג דתנן במתניתין נשתברו רוב צלעותיה דוקא נשתברו הם בעינן רובא אבל נעקרה צלע אחת מעיקרה וכו' טרפה. **וגולגולת שנחבטה.** שהוכתה מכות רבות ולא נפתחה ולא ניקב הקרום אם רובה נחבטה טרפה נחבטה דמיגלי"ל בלע"ז. **ובשר החופה את רוב הכרס.** זהו קרום עב שקורין טנפל"ש כשפותחין את הבהמה ומוחכין את הבשר לאורך הבהמה והוא נראה והלי דקרי ליה מופה את רוב הכרס ולא קרי ליה מופה את הכרס מפני שמיעוט הכרס נחבא בתוך צלעות המזה והסמוס ורובו מכוסה בבשר [שם מב:]. פירשתיו (לעיל מג:) וחזו קרום עב הנופל על כל הכלל וקורין לו טיגס"ל ושנו מן המזה ועד הירכים והכרס הקרוי פנל"ש מעוטו נחבא בצלעות המזה ורובו חתח אותו קרום [שם נ:]. **כרס.** פנל"ש נראה בלא בלא בית הכוסות והמסמס ואם נקרע רובו של בשר כנגד הכרס אף ע"ג דלי משערת לההוא קרע לגבי כוליה בשר הוי מיעוטא שהרי אותו בשר מחזיק כל בני המעים והולך עד הירכים לא משערינן אלא במה שכנגד הכרס ואם מיקרע רובא דההוא טרפה ושמואל לא פסיק ליה כתנאן דתרתי לקמן (לעיל נ:) רוב המילוה דמתמימין דהיינו בשר הסופה את רוב הכרס דאם כן אתא שמואל לאשמועינן והיכי מפקת לתמיכין לקמן (לעיל שם) במילתא אחרינא [שם מב:].

הגהות וציונים

[א] גי' מהר"ם ש"ף **לא** חיישינן (גלוין). כ"ג או"ז ורשב"א בתוה"ב ומאירי: [ב] גי' הערוך בע' חפץ ב' **וכל מיני קטניות לא חיישינן לבר מחימצי וחפצי** וכן כתב בערך חוף ד' (גלוין). לפנינו בערך הפצי "כל מיני קטניות לא חיישינן לבד מחימצי והפצי. פי' הפצי עפצים חמצי אפונים": [ג] "אמר" ליתא בדפו"י, רעי' מהרש"ל: [ד] דפוס שונצינו **והא**: [ה] אלא **בגף** אחת (ש"מ): [ו] בנפילה **גרידא** (ש"מ): [ז] עי' בה"ג שכתב נשברה השדרה, רעי' דגול מרבבה סי' נד: [ח] ה"ג **אי** י"א מכאן ואחת מכאן **ורוב צלעות קטנות הסמוכות לצד האליה לא חשיב** הס"ד (ש"מ). ובכת"י במקום "ורוב צלעות" י"ג "ורוב עצמות" (כמו ברש"י על הרי"ף) ור"ג "ושתי צלעות" ור"ג "ואחרבע עצמות": [ט] **וצלע** כנגדה **מכאן** **וחוליא** קיימת (ש"מ): [י] גירסת ש"מ **ונבלה**. גירסת רש"ש **ונופלת**: [כ] [צ"ל **והאמר**] (גלוין): [ל] **היינו** דרב **ושמעי' ליה** דבחדא (ש"מ): [מ] דבור זה שייך קודם ד"ה א"ה (גלוין): [נ] כדרב (ש"מ): [ס] לא **קמא** להו (ש"מ): [ע] בתוס' הר"ף נוסף **בחדא מבעיא ולהודיענו דבתרתי נמי כשרה**: [פ] וכן **גרסת** הקונט' (ש"מ): [צ] דדילמא לא חשיבא **הא דרב** גיסטרא (ש"מ): [ק] מדרב (ש"מ): [ר] "רבי" ליתא בדפוס שונצינו ובכת"י: [ש] גי' תוס' בגמרא עולא בר ר' זכאי אומר. רש"ל (גלוין). ותוס' לעיל מב ע"ב נראה שגרסו כרש"י:

עין משפט נר מצוה

קנד א מי' פ"ט מהלכות שחיטה הלכ"ו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן מח סעיף ח:
קנה ב ג מי' פ"י מהל' שחיטה הל"א סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כל סעי' א:
קנו ד מי' שם הל"ב טוש"ע שם סעי' ב:
קנז ה מי' שם טוש"ע שם סעי' א:
קנח ו ז מי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

רבינו גרשום

דלא משריק: **דבוקה אמימר אסר.** כלומר עוף שאורחזין אותו בדבק חרשין משום ריסוק אברים: **בחד גפא כולי עלמא לא פליגי דשרי.** כלומר דסמיך אגפא אחריתי ולא משריק נפשיה: **כי פליגי בתרין גפי.** כלומר דביק בתרין גפי: **אלו הן רוב צלעותיו שש מכאן ושש מכאן.** כלומר עשרין (ושלש) [ושתים] צלעות הן שיש בהן מוח ושתים עשרה הרוב: **ומחציין כלפי שדרה.** כלומר היכא אמרינן דאי נשתברו רוב צלעותיה טרפה מחציין כלפי שדרה: **נעקרו ברוב צד אחד.** כלומר ו) אפילו שבע שנשתברו אין טרפה עד שישתברו ברוב שני צדדין: **והא רב גיסטרא נמי קאמר.** כלומר נעקרה צלע וחוליתה עמה דהיא כגיסטרא: **מכלל דרב כהנא ורב אסי צלע בלא חוליא קא אמרי.** כלומר דטרפה דזו היא שנשברה הצלע וחוליתא קיימת: **והא עולא בר זכאי** א' ג) נשתברו ברוב שני צדדין. כלומר דאינה טרפה עד שישתברו ברוב שני צדדין: **הכא זה כנגד זה.** כלומר צלע מכאן וצלע מכאן זה כנגד זה דגיסטרא היא: **והא כיון דאמר ר' יוחנן** ברוב שני צדדין אי אפשר דלא קיימא חדא זה כנגד זה אלו הצלעות (השבורות) [העקורות]:

בוכנא בלא אסיתא. כלומר שבורות שלא נעקרה חוליא כולה הכא נעקרה וחוליא עמה: **ותיבעי להו דרב.** כלומר השתא דאמרת דרב כהנא ורב אסי אמרי צלע מכן וצלע מיכן עם חוליא ותיבעי להו דרב צלע וחוליא אם טרפה אם לאו: **סברי ליבעו מיניה חדא** בעיא דמפשט לן תרתי בעי' דאי בעינן מיניה חדא צלע וחוליא עמה ואמר לן טרפה סברי אם כן מירתח רתח. כלומר אפילו אמר להו טרפה לא צריכי למיבעי חדא דאם כן דחדא [נמי] טרפה כי בעינן מיניה אלו טרפות מירתח רתח חדא טרפה תרתי מיבעיא: **שנחבטה.** לשון נשברה:

כמה

חשק שלמה על רבינו גרשום

כמה

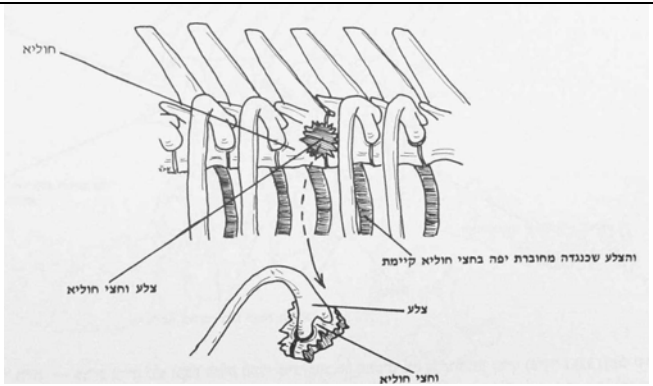
חוליא
צלע וחצי חוליא
והצלע שכנגדה מחוברת יפה בחצי חוליא קיימת
צלע
וחצי חוליא

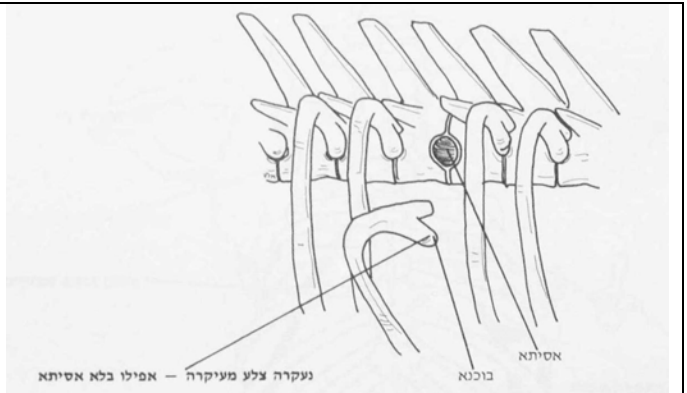
אסיתא
בוכנא
נעקרה צלע מעיקרה — אפילו בלא אסיתא

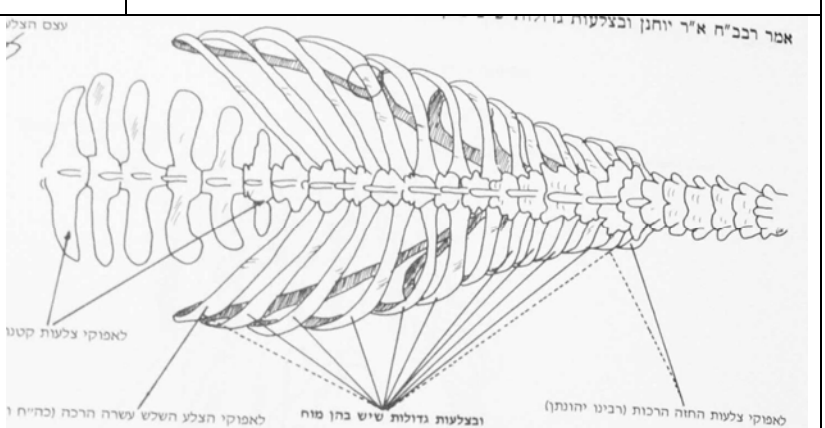
אמר רבב"ח א"ר יוחנן ובצלעות גדולות
לאפוקי צלעות קטנ
לאפוקי הצלע השלש עשרה הרכה (כה"ח
ובצלעות גדולות שיש בהן מוח
לאפוקי צלעות החזה הרכות (רבינו יהונתן)